

Rondane sør villreinutvalg (sendt inn 30.05.2023)

Innspill til tiltaksplaner for villrein i Rondane

Rondane Sør villreinutvalg er en sammenslutning av rettighetshavere som disponerer villreinarealer i kommunene Ringebu, Øyer, Ringsaker, Hamar, Åmot og Stor-Elvdal. Villreinutvalget har til formål å bevare villreinens leveområde, opprettholde en sunn og levedyktig villreinstamme, og å ha en felles forvaltning av villreinstammen innen området. Villreinutvalget har ansvar for bestandsforvaltningen og har gjennom årene deltatt i en rekke FOU-prosjekter på villrein. Villreinutvalgets felpersonell arbeider tett på villreinen gjennom hele året og kjenner derfor bestandsutfordringene godt.

Utfordringsbildet

Rondane villreinområde, spesielt den sørlige delen, er langt og smalt. Dette gjør at de indre områdene lett kan nås på en dagstur. Store reiselivsdestinasjoner langs både Gudbrandsdalen og Østerdalen fører til stor ferdsel inn i området, spesielt fra vestsiden. Resultatet av dette er at viktige beitearealer går ut av bruk samt at bruken av viktige trekkpassasjer reduseres. Effekten på bestandsnivå er redusert kondisjon som følge av dårligere tilgang på viktige beiteområder. For en rein er god nok kondisjon essensielt for å kunne motstå de utfordring den møter gjennom livet. Forskning på tamrein har vist at kalvens vekt er avgjørende for hvor motstandsdyktig den er mot sykdom, predasjon og klimaendringer. Det er også dokumentert at villreinbestander med lav gjennomsnittsvekt hos kalver også har redusert produksjon i form av lav andel kalv per simler.

I kvalitetsnormen for villrein så scorer Rondane dårlig på nettopp funksjonell areal utnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer. Samtidig viser kalvevekter og kalv pr 100 simler/ungdyr en dårlig tilstand. Sammenhengen her er derfor åpenbar etter vårt syn.

Videre så opplever vi helseutfordringer i Rondane og da er Fotråte (digital nekrobasillose) en viktig årsak. Fotråte er en infeksjon i klauven som gir deformert fot/klauv hos reinsdyr. Det kan se ut som at redusert kondisjon gir økt fare for fotråte, men at omfanget på bestandsnivå varierer mellom år. En viktig smittekilde for Fotråte tror vi er saltplasser for husdyr og vilt, spesielt hvis disse er plassert på en plass med fuktig jord. Saltsteiner til vilt ble forbudt i kjølvannet av CWD utbruddet i Norge. Allikevel så ser vi nå at antallet viltsaltsteiner øker igjen, tross forbudet. Fotråte gir dessverre ikke utslag i kvalitetsnormen da det ikke er kategorisert som «Alvorlig meldepliktig sykdom». Dette mener vi er en stor svakhet med kvalitetsnormen.

Ferdselen inn i villreinområde oppleves som økende over år og nye ferdselsformer/aktiviteter dukker stadig opp. Eksempler på dette f.eks kiting eller sykling med el-sykkel. Begge deler fører mennesker uforholdsmessig raskt og enkelt inn i de indre områdene av villreinområde. Et annet moment med ferdsel er effekten av kanalisering. Kanalisering av ferdsel er et godt virkemiddel hvis villreinhensynet tas med i planleggingen, men i motsatt fall så kan kanalisering uten tanke for villreinen potensielt være svært uheldig. Noe av dette er fysisk tilrettelegging, men mer og mer blir digitalt og dermed mindre synlig i terrenget. Kanaliseringseffekten er allikevel fortsatt sterk. Vi opplever at mange aktører kanaliserer ferdsel i ulik grad inn i villreinområde, mens få rådfører seg med villreinforvaltningen først.

Innspill fra Rondane sør villreinutvalg, del 2:

Et langt og smalt villreinområde som Rondane strekker seg over mange kommuner og også tidligere to fylker. Dette gjør at det i arealforvaltningen er mange aktører i villreinfeltet, men vi opplever at få har det regionale blikket og ser hele villreinområde under ett. En felles forståelse av villreinens behov og den totale belastningen på området tror vi er viktig.

Villreinutvalget er de som står for den «daglige» forvaltningen av villreinen i Rondane. Dette gjøres i stor grad basert på egenfinansiering og dugnad. I Rondane er det flere store rettighetshavere som er statsallmenninger med tilhørende fjellstyrer og fast ansatte oppsyn. Det lokale oppsynet er de som følger reinen tettst gjennom året og løser løpende forvaltnings- og overvåkingsoppgaver i felt. For å forvalte og verne om en presset art som villreinen så er det viktig med tilstedeværelse i felt for å kunne dokumentere endringer, kartlegge sykdom, predasjon og annet.

Anbefalte tiltak

Øke tilgjengeligheten av beiteområder:

- Det er viktig å rydde villreinområde for mest mulig tilrettelegging for menneskelig ferdsel.
- Det bør være en restriktiv politikk i forhold til å tillate etablering av ny infrastruktur i villreinområde.
- Det bør stilles krav om dialog med villreinforvaltningen ved all form for kanalisering tiltak, fysiske som digitale.
- Bedre helsetilstanden:
 - En revidering av praksis for salting til husdyr. Bør reduseres til et minimum og etableres på tørre svaberg.
 - Håndheve og følge opp saltforbudet til hjortevilt.
- Bedre helhetsforståelse:
 - Etablere en årlig møteplass for å diskutere og arbeide med saker som angår hele villreinområde. Bør inkludere alle relevante aktører og statsforvalteren bør ha koordineringsansvaret.
 - Statsforvalteren og villreinnemda har en nøkkelrolle i forhold til å se helhetsbildet for reinen i Rondane. Det allerede gode samarbeidet mellom statsforvalter, villreinnemd og villreinutvalg bør videreføres.
- Ressurser til forvaltning og overvåking:
 - Villreinutvalgenes viktige rolle i bevaringen av villreinen bør anerkjennes og grunnfinansiering må sikres for at dette arbeidet skal kunne fortsette på en god måte.

For Rondane sør villreinutvalg

Hans-Petter Heier Ruud

Sekretær